

Netwerken aan de bovenbouw van havo en vwo

W. Veugelers & H. Zijlstra (red.): *Netwerken aan de bovenbouw van havo en vwo. Scholen en nascholing op weg naar het studiehuis*. Leuven/Apeldoorn: Garant, 1995, 220 p.

Net als het vorige is ook dit werk een gebundelde reeks praktijkervaringen – ditmaal opgedaan door het Scholennetwerk Bovenbouw havo/vwo van de Universiteit van Amsterdam. De erin vervatte bijdragen doen verslag van de vertaalslag bij het implementeren van de diepgaande hervormingen in het Nederlandse secundair onderwijs, die men onder de noemer *studiehuis* samenvat: weg van het traditionele lessenrooster, het clusteren van de klassieke vakkenpakketten in profielen, een in studielasturen uitgedrukte taakbelasting van de leerlingen (van wie overigens mede daardoor een intensievere leerhouding verwacht wordt). (Voor een enigszins uitvoerigere bespreking van de studiehuis-principes: zie de inleiding van de rubriek *Ingeboekt* in het vorige VONK-nummer, p. 91-92). Opgemerkt dient dat het werk dateert uit 1995, dus nog volop uit de experimentele pilootfase van pakweg een decennium die aan de (intussen veralgemeende) invoering van het studiehuis is voorafgegaan.

De gebundelde teksten zijn opgedeeld in drie hoofdstukken en worden voorafgegaan door een duidende inleiding. Daarin zet Veugelers o.m. omstandig uiteen dat hét studiehuis niet bestaat en voor welke invulling het betrokken Scholennetwerk Bovenbouw havo/vwo dan wel opteert. Afgezien van de algemeen door alle betrokken scholen aanvaarde basisprincipes ('studiehuis

met keuzemogelijkheden' en 'vormingsgericht studiehuis') blijken de visieverschillen nogal mee te vallen, en acht de auteur het 'leren van verschillen' juist een bijkomend verrijkend voordeel. Het inherente neveneffect – de van voren af aan als [te] positief ervaren groeiende diversiteit inzake identiteit, schoolcultuur en didactisch-pedagogische praktijk – is dan meteen ook te duiden als een automatisch gevolg van de grotere autonomisering en besluitvormingsverschuiving van macro- naar mesoniveau. (Overigens ook in Vlaanderen intussen geconcretiseerde tendensen, die hier evenwel vooralsnog niet geleid hebben tot een studiehuis-achtige vertaalslag...)

De 17 bijdragen zijn opgedeeld in drie luiken. Deel 1 bundelt twee oriënterende artikels van de hand van beide redacteurs, die schetsen hoe – algemeen gesproken – een (scholen)netwerk ontwikkeld kan worden en hoe – meer in het bijzonder – het betrokken Scholennetwerk vorm heeft gekregen. Hierbij valt op te merken hoe belangrijk het ook in Vlaanderen zal zijn om bij het vormgeven aan de Vlaamse studiehuis-variant(en) uit te gaan van lokale scholengroepen, eerder dan topdown-strategieën te volgen die weliswaar een prompter resultaat garanderen maar indruisen tegen de volop vorm krijgende context van beleidsautonomiseringsverschuiving naar het lokale vlak. De Nederlandse ervaring heeft geleerd dat ook zonder

die fnuikende inconsequentie er meer dan genoeg moeilijkheden op te lossen zijn.

Deel 2 omvat acht artikels gewijd aan deelaspecten waarvan de vormgeving cruciaal is gebleken bij het omturnen van de klassieke school tot studiehuis. Diverse auteurs gaan in op de draagwijdte van achtereenvolgens

- de noodzaak tot het scheppen van een dialoogcultuur tussen lerenden en begeleiders;
- de wijze waarop het omdenken naar leerderbelasting uitgedrukt wordt in studielast(uren) stimulerend kan werken;
- het verschil tussen het concept 'studievaardigheden' (zie ook vorige recensie) en 'zelfstandig studeren' (waarbij vooral de gefaseerde overdracht van leerfuncties boeiend in kaart gebracht wordt);
- een ontwikkelingstraject voor leerlingen en docenten inzake actief en zelfstandig leren;
- de aansluiting tussen basisvorming en studiehuis (het cruciale derde jaar als brug);

- studiehuis en identiteitsontwikkeling van leerlingen (met belangwekkende notities inzake identiteitsbeïnvloedende schoolcultuurfacetten en het 'verborgen leerplan' van het studiehuis);
- de studiehuis-profielen (de geclusterde aandachtsgebieden die in de plaats komen van onze onderwijsvormen en studierichtingen) en de via hen te realiseren oriëntatie op vervolgonderwijs en beroepspraktijk;
- een aansluitingsproject vwo-Universiteit Amsterdam (een met concrete invullingen geardeerde bijdrage uit de mid-90s).

Deel 3 omvat zeven schoolbeschrijvingen, met dien verstande dat het manifest niet de bedoeling is modellen te geven (wat gezien het voorafgaande ook niet zou kunnen), maar wel veel handreikingen en ervaringen. Opnieuw een leerzaam, tot lering strekkend praktijkgericht verslag van bij onze Noorderburen, in afwachting van een Vlaams antwoord...

Wouter Brandt

Handboek vaardigheden Handboek zelfstandig leren

- E. de Boer (red.): *Handboek vaardigheden. Basisvorming mavo/havo/vwo*. Leerlingenboek. Loenen aan de Vecht: Edumedia, 1997, 143 p., 490 BEF.
- E. de Boer e.a. (red.): *Handboek vaardigheden. Voor de tweede fase in het voortgezet onderwijs*. Leerlingenboek. Loenen aan de Vecht: Edumedia, 1998, 179 p., 470 BEF.
- E. de Boer (red.): *Handboek zelfstandig leren. Voor de tweede fase in het voortgezet onderwijs*. Docentenboek. Loenen aan de Vecht: Edumedia, 1996, 780 BEF.
- [In België gedistribueerd door Maklu, Somersstraat 13-15, 2018 Antwerpen, tel. (03)231 29 00, fax (03)233 26 59, E-MAIL info@maklu.be]